

Gunnel Javåsen

Ur antologin nio, utgiven av Black Island Books
och Norrbottens länsbibliotek, 2002

ISBN 91-972792-8-5

Intervju: Andreas B Nuottaniemi

”Min farfar var en stor muntlig berättare, liksom min far, så man kan väl säga att mitt skrivande till stor del är ett arv efter dem. Det känns också som en mission att beskriva de här äldre tiderna, den här världen som nu är försvunnen...”

Gunnel Javåsens författarskap började, som för många andra jämnåriga i Norrbotten, med en skrivarkurs vid Medlefors folkhögskola. Innan dess hade hon enbart skrivit några få rader, och debutantkursen blev en omvälvande upplevelse.

– Kanske på grund av den bakgrund jag har, har jag ibland liknat det jag upplevde där vid en sorts frälsningsupplevelse. Vi gick som höga hela veckan, drack en hel del rödvin och satt uppe till halv fyra på morgonen och skrev och diskuterade det vi skrivit med varandra. Jag minns att jag var så lycklig.

Då, 1987, var Gunnel Javåsen övertygad om att veckan i Medlefors skulle bli en parentes i hennes liv. Ett minnesvärt men kort avbrott i vardagen som bonde på den gård som hennes farföräldrar byggt i den lilla byn Snöbränna utanför Glommersträsk.

– När jag var liten var mina drömmar om framtiden så banala. Jag skulle gifta mig och skaffa barn, det var allt. Jag hade inte ens några yrkesdrömmar. Att jag skulle skriva poesi fanns över huvud taget inte i min tankevärld.

Väl tillbaka på gården, där hon gick omkring och skötte om de många djuren och de fyra barnen, började emellertid idéerna och impulserna att dyka upp i hennes huvud.

Det började med en enstaka fras, som gjorde att hon fick avbryta sitt arbete och gå in efter papper och penna. Så småningom blev idéerna så många att hon fick lov att bära med sig ett litet block överallt.

– När jag sedan skrev ner de här orden och fraserna på papper, och började utveckla tankegångarna, föll det sig naturligt att de formade sig som dikter. Jag vet inte riktigt varför, jag hade alltid trott att om jag skulle skriva någonting så var det prosa, men jag följde pennan och lät den styra. Ibland miss-tänker jag att det var tidsbristen som gjorde det. Det var mest effektivt att berätta historierna i diktform, men jag vet inte, det är ju så många faktorer som spelar in.

Resultatet av de första årens skrivande blev diktsamlingen En skopa källvatten, som gavs ut på eget förlag 1991. Eftersom dikterna är skrivna utifrån de impulser hon fick när hon gick omkring på sin föräldragård är det kanske inte så konstigt att mycket av innehållet kretsar kring svunna tider.

– Det här är ju de motiv jag har med mig från födseln, säger hon. Min farfar var en stor muntlig berättare, liksom min far, så man kan väl säga att mitt skrivande till stor del är ett arv efter dem. Det känns också som en mission att beskriva de här äldre tiderna,

den här världen som nu är försvunnen, och bevara den för kommande generationer. Det var en värld som visserligen kunde vara minst lika problematisk som dagens, men samtidigt bestod av delar som vi kanske borde ha varit lite mer rädda om.

Det hon framför allt syftar på är tempot i samhället, och vad hon menar var en värld med mer plats för eftertanke och umgänge.

*Före gräsmattornas tid
kunde gårdarnas gräs växa fritt
nästan hela sommaren igenom*

*nöttes bara bort i upp trampade stigar
mellan husen
och till grannarna*

(...)

– Vi borde kanske inte jaga så förskräckligt som vi gör i dag. Man hör hela tiden om folk som bränner ut sig i sina jobb, och allt som görs ska göras till 110 procent. Det har gått för långt, tycker jag, och vi har nog en del att lära från våra förfäder. Klart att vi ska arbeta, men inte springa så fort att vi lämnar själva livet bakom oss.

(...)

*till rytmen av stresshuvudvärken
och pulsen
från det alltför höga blodtrycket
rinner livet ut mellan fingrarna*

och lämnar bottensatsen kvar

Gunnel Javåsen pratar mycket om att hitta storheten i det som är riktigt litet. Det är det som ska vara kärnan i hennes dikter – det och att bli förstådd av människor som normalt inte läser poesi.

– Jag skriver i första hand för ”mina människor”. De som bor här runtomkring och har en bakgrund som liknar min egen. Ofta när jag är ute och läser kommer det fram äldre människor, som kanske läste dikter när de var yngre men nu har slutat, och säger: ”vad skönt det är att äntligen läsa någonting som jag förstår”. Det tycker jag är väldigt viktigt. Att nå fram till dem jag skriver för.

∞

Högrottan

Skräcken i högången till grottan
Mörkret
Dammet
Andnöden
...tänk om den aldrig tar slut!

framme! Äntligen framme!

Doften. Det skimrande ljuset
från laduväggens springor

och sagorna

som på lekfulla fötter mötte henne
viskade henne sina hemligheter
med röster som liknade torrhöets

som ivrigt omslöt henne och
följde henne fjärran bortom

I högången tillbaka lätt andning.
I ögonen fortfarande skimmerljuset.

Utflugna

De är inte kvar längre
Snabbt rände de upp och iväg
kastade trehjulingarna i diket och
skaffade snabbare
och farligare fortskaffningsmedel

Men det översta av deras toppeluvor
skymtar fortfarande i klar sikt
bakom de tunna molnen i sydväst

Som ekon, fast fullt urskiljbara
hörs skriken och skratten
i tystnaden om kvällarna

och spåren finns överallt!
Outplånliga märken i jord och hjärta
av stövlar i storlek tjugofem
tjugonio
trettioett...

Det pågående

Det pågående tar sådan plats
kräver sådan uppmärksamhet

det pågående förbrukar hela veckan
innan jag hinner fram till
sekunderna
minutrarna
timmarna

Dagarna vet jag inte av.

Inte komma undan

Tro inte att du kommer undan
Jag har redan bosatt mig bakom
dina ögonlock
Etsar stillsamt små glödande streck
under ledig tid och bidar min tid
om natten

eller i tidig gryning
fyller jag plötsligt dina ögon med mina
ockuperar din mun
omvärver dig med min doft och
lägger min kropp i dina händer
    som ett tackoffer
    som utan rädsla för den höjda kniven
brusar som en syndaflood
genom dina ådror
    triumferande
    utan glädje

utan tro på barmhärtighet
utan tro på att komma undan

Efteråt

Efteråt
är det ganska skönt

Tänker efteråt att herregud vilken röra
vilket liv!
och aldrig mer
och hädanefter blir det Rapport
och katten
och pelargoniorna
och lugnt och stilla
och aldrig att...

tänker jag. Efteråt.
Tar reda på vad ATP:n kommer att ge.
Beslutar mig för släktforskning.

Inte än

Guppar fortfarande i ett fostervatten
stundom
grått kontaktlöst och
olustigt stillastående

stundom rosafärgat
med glänsande nervtrådar
som svajande serpentiner i
genomsläppsljuset

Det är någon sorts hinna
som inte har brutit
än.

Oh hur saligt

Oh hur saligt att få vandra
– ibland
När det är ljust
När linneorna doftar
När man hela tiden bara vill sjunga
fast man inte är tonsäker

I höstmörkret
är det inte samma sak
Myrhålen förrädiska
tröttheten förlamande
stövlarna läcker och
stämbanden inflammerade – nej
då vill jag inte vandra alls

varken till Kaanan
eller till kyrkan

myrhålen mera passande
Blir där

Glömde
att hela världen ligger i den hand
att även myrhålen hör till dina domäner
Glömde
de framvällande källorna bland starrtuvorna

dricker med kupad hand

Stjärnorna sjunger
Klafsar i takt så gott det går med
mina spruckna stöklar över höstmyren
Låter mig lysas hela vägen hem.